

Exam. Code : 214901

Subject Code : 5272

M.A. Music (Vocal) Semester—I
HISTORICAL STUDY OF INDIAN MUSIC
Paper—II

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :— Attempt FIVE questions. Question No. 1 is compulsory. All questions carry equal marks.

1. (i) 'Hori' belongs to Folk Music. Yes/No
- (ii) How many Shrutis are there ? 20,22,23
- (iii) Which Tala played with Dhrupad ? Chartal/Ektal
- (iv) Sadra is a Gayan Shallie. Yes/No
- (v) Solo Singing is called Vrind Gaan. Yes/No
- (vi) Thumri Gayan comes under light music. Yes/No
- (vii) Pt. Jasraj is a very good Santoor Vadak. Yes/No
- (viii) 'Kajari' is a Folk Song of Gujarat. Yes/No
- (ix) 'Chartal' is played with 'Dhamar' Gayan Shallie. Yes/No
- (x) "Geeti Gaan" comes under 'Jati Gaan'. Yes/No
- (xi) Pt. Bhimsen Joshi belongs to Delhi Gharana. Yes/No

- (xii) Who is the Guru of Smt. Kishori Amonkar ?
- (xiii) Pt. Rajan-Sajan Mishra are good Dhrupad Singer. Yes/No
- (xiv) "Shori Mian" is the founder of "Tappa" Shallie. Yes/No
- (xv) Dr. Lal Mani Mishra was Good Singer. Yes/No
- (xvi) 'Heer' is a popular Folk Song of Punjab. Yes/No
- (xvii) Vrind Gaan is equivalent to Group Song. Yes/No
- (xviii) Who is the Guru of Pt. Jasraj ?
- (xix) Who is the founder of Kayal Shallie ?
- (xx) Pt. Rajan-Sajan Mishra belongs to Banaras Gharana. Yes/No
- 20

2. Compare the following in detail :—

- (i) Thumari—Tappa
- (ii) Dhrupad—Dhamar 20

3. Write down the contribution of Pt. Jasraj or Pt. Rajan-Sajan Mishra in the field of Indian Classical Music. 20

4. What do you mean by Vrind-Gaan ? Write its historical development in detail. 20

5. What is the place of solo singing in present period ? 20

6. What do you know about the Folk Music of Punjab ?
Write in detail. 20
7. Compare the position of music before and after
independence day in detail. 20
8. What is the importance of 'Time Theory' in the Modern
period ? Give your views. 20

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :— ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ
ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

1. (i) 'ਹੋਰੀ' ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ? ਹਾਂ/ਨਾਂਹ
- (ii) ਇਥੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸ਼ਰਤੀਆਂ ਹਨ ? 20,22,23
- (iii) ਧਰੁਪਦ ਨਾਲ ਕਿਹੜਾ ਤਾਲ ਵੱਜਦਾ ਹੈ ?
ਚਾਰਤਾਲ/ਇੱਕਤਾਲ
- (iv) ਸਦਰਾ ਇੱਕ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ ਹੈ। ਹਾਂ/ਨਾਂਹ
- (v) ਸੋਲੋ ਗਾਇਨ ਨੂੰ ਵਿੰਦ ਗਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ/ਨਾਂਹ
- (vi) ਠੁਮਰੀ ਗਾਇਨ ਹਲਕੇ ਸੰਗੀਤ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
ਹਾਂ/ਨਾਂਹ
- (vii) ਪੰਡਿਤ ਜਸਰਾਜ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਸੰਤੂਰ ਵਾਦਕ ਹਨ। ਹਾਂ/ਨਾਂਹ
- (viii) 'ਕਜਰੀ' ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਲੋਕ ਗੀਤ ਹੈ। ਹਾਂ/ਨਾਂਹ
- (ix) 'ਚਾਰਤਾਲ' ਧਮਾਰ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ। ਹਾਂ/ਨਾਂਹ
- (x) 'ਗੀਤੀ ਗਾਨ' "ਜਾਤੀ ਗਾਨ" ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
ਹਾਂ/ਨਾਂਹ

- (xi) ਪੰਡਿਤ ਭੀਮਸੇਨ ਜੋਸ਼ੀ ਦਿੱਲੀ ਘਰਾਨੇ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਹਾਂ/ਨਾਂਹ
- (xii) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਿਸ਼ੋਰੀ ਅਮੋਨਕਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਕੌਣ ਹਨ ?
- (xiii) ਪੰਡਿਤ ਰਾਜਨ-ਸਾਜਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਚੰਗੇ ਧਰੁਪਦ ਗਾਇਕ ਹਨ। ਹਾਂ/ਨਾਂਹ
- (xiv) “ਸ਼ੋਰੀ ਮੀਆਂ” ਟਪਾ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਹਨ। ਹਾਂ/ਨਾਂਹ
- (xv) ਡਾ. ਲਾਲ ਮਨੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਚੰਗੇ ਗਾਇਕ ਸਨ। ਹਾਂ/ਨਾਂਹ
- (xvi) ‘ਹੀਰ’ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੋਕ ਗੀਤ ਹੈ। ਹਾਂ/ਨਾਂਹ
- (xvii) ਵਰਿੰਦਗਾਨ ਸਮੂਹ ਗਾਨ ਦੇ Equivalent (ਬਰਾਬਰ) ਹੈ। ਹਾਂ/ਨਾਂਹ
- (xviii) ਪੰਡਿਤ ਜਸਰਾਜ ਦੇ ਗੁਰੂ ਕੌਣ ਹਨ ?
- (xix) ਖਿਆਲ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਕੌਣ ਹਨ ?
- (xx) ਪੰਡਿਤ ਰਾਜਨ-ਸਾਜਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਰਸ ਘਰਾਨੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਹਾਂ/ਨਾਂਹ

20

2. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ :—

(i) ਠੁਮਰੀ—ਟੱਪਾ

(ii) ਧਰੁਪਦ—ਧਮਾਰ। 20

3. ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੰਡਿਤ ਜਸਰਾਜ ਅਤੇ ਪੰਡਿਤ ਰਾਜਨ-ਸਾਜਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਲਿਖੋ। 20

4. ਵਰਿੰਦਗਾਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 20

5. ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸੋਲੋ ਗਾਇਨ ਦਾ ਕੀ ਸਥਾਨ ਹੈ ? 20
6. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। 20
7. ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ। 20
8. ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ 'ਸਮੇਂ ਸਿਧਾਂਤ' ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ? ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿਉ। 20

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਕੁਲ ਪਾँਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਜ਼ਿਏ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕ੍ਰਮਾਂਕ 1 ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ। ਸਭੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕੇ ਅਂਕ ਸਮਾਨ ਹੈਂ।

1. (i) 'ਹੋਰੀ' ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਸੇ ਸਮਬੰਧਿਤ ਹੈ ? ਹਾਂ/ਨਹੀਂ
- (ii) ਸ਼੍ਰੁਤਿਯੋਂ ਕੀ ਸੰਖਯਾ ਕਿਤਨੀ ਹੈ ? 20,22,23
- (iii) ਧ੍ਰੁਪਦ ਕੇ ਸਾਥ ਕੌਨ-ਸੀ ਤਾਲ ਬਜਾਈ ਜਾਤੀ ਹੈ ? ਚਾਰਤਾਲ/ਏਕਤਾਲ
- (iv) ਸਾਦਰਾ ਏਕ ਗਾਯਨ ਝੈਲੀ ਹੈ। ਹਾਂ/ਨਹੀਂ
- (v) ਏਕਲ ਗਾਯਨ, ਵ੍ਰੁਨ੍ਦਗਾਯਨ ਕਹਲਾਤਾ ਹੈ। ਹਾਂ/ਨਹੀਂ
- (vi) ਠੁਮਰੀ ਗਾਯਨ, ਸੁਗਮ ਸੰਗੀਤ ਕੇ ਅਨ੍ਤਗੰਠ ਆਤਾ ਹੈ। ਹਾਂ/ਨਹੀਂ
- (vii) ਪੰ. ਜਸਰਾਜ਼ ਏਕ ਬਹੁਤ ਅਚਛੇ ਸੰਤੂਰ ਵਾਦਕ ਹੈਂ। ਹਾਂ/ਨਹੀਂ
- (viii) 'ਕਯਰੀ' ਗੁਜਰਾਤ ਕਾ ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਹੈ। ਹਾਂ/ਨਹੀਂ

- (ix) 'चारताल' 'धमार' गायन शैली के साथ बजाई जाती है।
हाँ/नहीं
- (x) "गीति गान" "जाती गान" के अन्तर्गत आता है।
हाँ/नहीं
- (xi) पं. भीमसेन जोशी दिल्ली घराने से सम्बन्ध रखते हैं।
हाँ/नहीं
- (xii) श्रीमति किशोरी अमोनकर के गुरु कौन हैं ?
- (xiii) पं. राजन-साजन मिश्रा अच्छे ध्रुपद गायक हैं।
हाँ/नहीं
- (xiv) "शोरी मियां" 'टप्पा' शैली के अविष्कारक हैं।
हाँ/नहीं
- (xv) डा. लालमणी मिश्रा अच्छे गायक थे।
हाँ/नहीं
- (xvi) 'हीर' पंजाब का प्रसिद्ध लोक गीत है।
हाँ/नहीं
- (xvii) वृन्द गान समूह गान के समकक्ष है।
हाँ/नहीं
- (xviii) पं जसराज के गुरु कौन हैं ?
- (xix) ख्यात शैली के अविष्कारक कौन हैं ?
- (xx) पं. राजन-साजन मिश्रा बनारस घराने से सम्बन्ध रखते हैं।
हाँ/नहीं

2. निम्नलिखित की तुलना करो :—
- (i) ठुमरी—टप्पा
- (ii) ध्रुपद—धमार 20
3. पं. जसराज अथवा पं. राजन-साजन मिश्रा का भारतीय शास्त्रीय संगीत के क्षेत्र में योगदान लिखें। 20
4. वृन्द गान से आपका क्या अभिप्राय है ? इसके ऐतिहासिक विकास को विस्तार से लिखें। 20
5. आधुनिक काल में एकल गायन का क्या स्थान है ? 20
6. पंजाब के लोक संगीत के बारे में आप क्या जानते हो ? विस्तार सहित लिखें। 20
7. स्वतंत्रता से पहले और बाद में संगीत की स्थिति की तुलना विस्तार से करो। 20
8. आधुनिक समय में "समय सिद्धान्त" की क्या महत्वता है ? अपने विचार दो। 20